

اخبار

درگذشت عیسی امیدوار پیشگام جهانگردی ایران

ایستنا/ عیسی امیدوار، از پیشگامان جهانگردی معاصر ایران، در ۹۷ سالگی درگذشت. به گزارش ایستنا، او که به دلیل بیماری و کولت سن در بیمارستان بستری بود، شنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۵ چشم از جهان فروبست. عیسی امیدوار متولد دی ماه ۱۳۰۸ بود.

او به همراه برادرش عبدالله امیدوار از اولین جهانگردان ایرانی بودند که از سال ۱۳۳۳ سفرهای اکتشافی خود را به قاره‌های مختلف آغاز کردند. این دو برادر ابتدا سفری هفت‌ساله با موتورسیکلت مجلس و سپس سفری سه‌ساله با خودروی سیترون را تجربه کردند و در مجموع طی ۱۰ سال به مناطق دورافتاده در آفریقا، آمریکا، آسیا، اروپا، استرالیا و قطب‌های شمال و جنوب سفر کردند.

میراث سفرهای این دو برادر در موزه برادران امیدوار در مجموعه سعدآباد نگهداری می‌شود. عبدالله امیدوار نیز پیش‌تر در تیرماه ۱۴۰۱ در ۸۹ سالگی در کشور شیلی درگذشته بود.

هشدار زیست محیطی درباره نخاله‌های ساختمانی جنگ

ایرنا / مدیرکل حفاظت محیط زیست اصفهان از مکتوبه این اداره با دادستانی استان برای ساماندهی و نظارت بر تخلیه نخاله‌های ساختمانی ناشی از تخریب‌های جنگ تحمیلی سوم خبر داد.

داریوش کتلی‌زاده روز شنبه در گفت‌وگو با ایرنا گفت: «این مکتوبه با هدف پیشگیری از آسیب‌های زیست محیطی ناشی از نخاله‌های ساختمانی و عملیات بازسازی انجام شده تا تخلیه این مواد به‌صورت اصولی و تحت مدیریت واحد صورت گیرد.» به گفته وی، نخاله‌های حاصل از تخریب‌ها ممکن است حاوی مواد مضر برای خاک و منابع آب باشند و در صورت تخلیه غیراصولی، تهدیدی برای محیط زیست به شمار می‌روند.

وی افزود: «مدیریت یکپارچه برای تعیین محل‌های مناسب تخلیه و جلوگیری از تصمیم‌های اشتباه‌زده و غیرکارشناسی ضروری است.»

مدیرکل حفاظت محیط زیست اصفهان همچنین تأکید کرد، در روند بازسازی مناطق و صنایع آسیب‌دیده باید استانداردهای زیست محیطی و استفاده از فناوری‌های نوین مورد توجه قرار گیرد تا از تکرار مشکلات و آلودگی‌های گذشته جلوگیری شود و توسعه‌ای پایدار برای آینده استان رقم بخورد.

توسعه آزادراه با اولویت حفظ یوزپلنگ ایرانی

ایرنا / وزیر راه و شهرسازی با تأکید بر ضرورت حفظ یوزپلنگ ایرانی گفت: «میامی یکی از آخرین زیستگاه‌های این گونه ارزشمند است و در اجرای آزادراه حرم تا حرم، رعایت کامل ملاحظات محیط زیستی بلکه با نگاه امانت‌دار مردم حفظ می‌شود.

تالار چینی‌خانه، بنایی است که بر ستون‌های «اعتماد» استوار شده است؛ جایی که نماد غیرت و حمیت ملی است. چینی‌خانه جایی است که هر ایرانی باید آن را ببیند؛ هم از باب زیبایی‌های کهن ما و هم به پاس قدردانی از نیاکان پیش خواهد رفت.»

و زندگی در شرایط نیمه‌وحشی دارد، به فضاهای بزرگ‌تری نیاز داریم. در حال حاضر احداث یک سالن پروازی بزرگ در دستورکار است که امیدواریم تا تابستان امسال نهایی شود. این فضا به پرندگان اجازه می‌دهد تا پیش از رهاسازی، تمرین پرواز داشته باشند و برای بازگشت به طبیعت آماده شوند.»

چشم‌انداز پنج‌ساله
قرینشی هدف نهایی این طرح را افزایش جمعیت میش مرغ در پناهگاه حیات وحش «سوتا» و «حمامیان» بوکان عنوان می‌کند و می‌گوید: «برنامه ما این است که در یک بازه زمانی پنج‌ساله، جمعیت مرکز تکثیر را به ۴۰ تا ۵۰ قطعه برسانیم. پس از رسیدن به این حد نصاب، فرآیند وحشی‌سازی و رهاسازی گله‌های جدید به طبیعت آغاز خواهد شد تا جمعیت فعلی که در آستانه انقراض است، ترمیم شود.»

وی در پاسخ به پرسشی درباره نحوه تخم‌گذاری این گونه توضیح می‌دهد: «میش مرغ‌ها به‌طور طبیعی سالی یک‌بار و معمولاً یک یا دو تخم می‌گذارند. با این حال، مشاهدات ما نشان داده است که اگر در ابتدای فصل، پرنده تخم خود را از دست بدهد، این پتانسیل را دارد که یک یا دو ماه بعد دوباره اقدام به تخم‌گذاری کند. این ویژگی می‌تواند در مدیریت مرکز تکثیر به ما کمک کند.»

همکاری‌های ملی

سیدقرینشی خاطرنشان می‌کند: «پروژه نجات میش مرغ از پروژه‌های اولویت دار سازمان حفاظت محیط زیست است و اعتبارات و امکانات لازم برای تکمیل زیرساخت‌های آن در حال تأمین است.»

میزان موفقیت جوجه‌آوری طبیعی در زیستگاه است.»

مبارهای جمع‌آوری تخم از طبیعت

سیدقرینشی در ادامه توضیح می‌دهد: «جمع‌آوری تخم‌ها از زیستگاه‌های طبیعی تحت نظارت دقیق و بر اساس پروتکل‌های کمیته ملی میش مرغ و دانشگاه شهید بهشتی انجام می‌شود.» او می‌افزاید: «ما تنها زمانی اقدام به انتقال تخم‌ها می‌کنیم که اطمینان داریم در زیستگاه طبیعی امنیت ندارند. به دلیل تعارضات موجود، تبدیل اراضی به کشتزار، نزدیکی به روستاها و وجود شکارچیان طبیعی مانند روباه، شرایط برای جوجه‌آوری طبیعی در برخی نقاط به شدت ناامن شده است. در واقع ما سراغ تخم‌هایی می‌رویم که شانس بقای آنها در معاون محیط طبیعی اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان غربی در خصوص آمار موفقیت این طرح می‌گوید: «در سال گذشته حدود ۶ تا ۵ تخم از طبیعت منتقل شد که برخی از آنها فاقد نطفه بودند. در نهایت، ۴ تخم با موفقیت به جوجه تبدیل شدند که اکنون تحت مراقبت هستند. این عدد در مقایسه با جمعیت محدود ۱۹ تا ۲۰ قطعه‌ای این پرنده در کل طبیعت ایران، نرخ موفقیت قابل توجهی برای سال اول محسوب می‌شود.»

وی در پاسخ به این پرسش که آیا قرار است تخم میش مرغ از خارج از کشور وارد شود، می‌گوید: «در حال حاضر چنین برنامه‌ای اجرایی نشده و چهار نمونه موجود از تخم‌های بومی منطقه به دست آمده‌اند.»

رویداد تخم‌های این پرنده از کشورهای چون اسپانیا یکی از برنامه‌های پیشین سازمان حفاظت محیط زیست بود؛ برنامه‌ای که کارشناسان استان همواره اجرایی شدن آن را منوط به تأمین امنیت آخرین زیستگاه میش مرغ در ایران یعنی «سوتا» بوکان می‌دانستند. میش مرغ پیش از آنکه به سوتا بوکان محدود شود گستره‌ای از همدان، کرمانشاه، کردستان تا آذربایجان غربی داشت اما تخریب زیستگاه، وجود دشمنان طبیعی مثل شغال و روباه، حمله سگ‌های گله و سگ‌های ولگرد و... به کاهش تعداد سنگین وزن‌ترین پرنده پروازی جهان منجر شد.

قرینشی می‌گوید: «در صورت فراهم بودن شرایط، ممکن است در سال‌های آینده نیز تخم‌هایی از طبیعت جمع‌آوری شود؛ البته نه تخم‌هایی که امکان رشد طبیعی در طبیعت را دارند، بلکه تخم‌هایی که احتمال بقای آنها در زیستگاه بسیار کم است.» به گفته وی، «یکی از دلایل قرار گرفتن میش مرغ در معرض خطر انقراض، پایین بودن

احداث سالن‌های پروازی

معاون محیط زیست طبیعی اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان غربی با اشاره به نیازهای زیرساختی پروژه تأکید می‌کند: «تاکنون برای نگهداری جوجه‌ها در ماه‌های اول به مشکلی نداشتیم، اما برای مراحل بعدی که پرنده نیاز به پرواز

حفاظت محیط زیست آذربایجان غربی ادامه می‌دهد: «برنامه این است که پس از رسیدن پرندگان به سن بلوغ و براساس پروتکل تدوین‌شده توسط دانشگاه شهید بهشتی، جمعیت مولد در مرکز تکثیر افزایش یابد. برآوردها نشان می‌دهد باید جمعیت به حدود ۴۰ تا ۵۰ قطعه برسد تا بتوان از آنها برای تکثیر و در نهایت رهاسازی در طبیعت استفاده کرد.»

وی در پاسخ به این پرسش که آیا قرار است تخم میش مرغ از خارج از کشور وارد شود، می‌گوید: «در حال حاضر چنین برنامه‌ای اجرایی نشده و چهار نمونه موجود از تخم‌های بومی منطقه به دست آمده‌اند.»

رویداد تخم‌های این پرنده از کشورهای چون اسپانیا یکی از برنامه‌های پیشین سازمان حفاظت محیط زیست بود؛ برنامه‌ای که کارشناسان استان همواره اجرایی شدن آن را منوط به تأمین امنیت آخرین زیستگاه میش مرغ در ایران یعنی «سوتا» بوکان می‌دانستند. میش مرغ پیش از آنکه به سوتا بوکان محدود شود گستره‌ای از همدان، کرمانشاه، کردستان تا آذربایجان غربی داشت اما تخریب زیستگاه، وجود دشمنان طبیعی مثل شغال و روباه، حمله سگ‌های گله و سگ‌های ولگرد و... به کاهش تعداد سنگین وزن‌ترین پرنده پروازی جهان منجر شد.

قرینشی می‌گوید: «در صورت فراهم بودن شرایط، ممکن است در سال‌های آینده نیز تخم‌هایی از طبیعت جمع‌آوری شود؛ البته نه تخم‌هایی که امکان رشد طبیعی در طبیعت را دارند، بلکه تخم‌هایی که احتمال بقای آنها در زیستگاه بسیار کم است.» به گفته وی، «یکی از دلایل قرار گرفتن میش مرغ در معرض خطر انقراض، پایین بودن

گزارش

زهراکشوری

دبیر گروه زیست بوم

میش مرغ ایرانی در سرانشیبی انقراض قرار دارد؛ گونه‌ای که به لحاظ اهمیت هم‌سنگ با یوزپلنگ ایرانی است.

گونه‌ای دیگر که آن هم در سرانشیبی انقراض افتاده است. سازمان حفاظت محیط زیست برای هردو گونه، تکثیر در اسارت را کلید زده است. پروژه تکثیر در اسارت یوزپلنگ با تولد سه توله «ایران» و فیروزه کام بسیاری را شربین کرد، اما مرگ سه توله که ناشی از سزارینی غیرضروری بود پروژه را به بن‌بست کشاند. پروژه تکثیر در اسارت میش مرغ هم سرنوشته دیگری پیدا کرد و تعداد میش مرغ‌های کشور را افزایش داد. درحال حاضر ۴ میش مرغ در پروژه تکثیر در اسارت این پرنده به تعداد ۱۹ پال در طبیعت اضافه شده‌اند.

پروژه نجات

میش مرغ

از پروژه‌های

اولویت‌دار

سازمان

حفاظت

محیط زیست

است و

اعتبارات و

امکانات لازم

برای تکمیل

زیرساخت‌های

آن در حال

تأمین است

مشاور انجام شده، نتایج سال اول را می‌توان امیدوارکننده ارزیابی کرد؛ هرچند برای قضاوت قطعی هنوز زود است و این پروژه ممکن است با فراز و نشیب‌هایی همراه باشد.»

وی درباره نحوه تکثیر این پرندگان توضیح می‌دهد: «تخم‌ها از طبیعت منطقه جمع‌آوری شده و با روش تکثیر مصنوعی در دستگاه‌های انکوباتور مخصوص جوجه‌کشی قرار گرفتند. پس از طی دوره لازم، اسپانیا در زمینه تکثیر این گونه تجربه‌هایی دارند. با توجه به اینکه این پروژه برای اولین بار در ایران اجرا می‌شود و با همراهی کارشناسان دانشگاه شهید بهشتی به عنوان

اولیه قابل قبول بوده و در حال حاضر چهار قطعه میش مرغ در مرکز تکثیر نگهداری می‌شوند. این مرکز جمعیت این پرنده در طبیعت حدود ۱۹ قطعه برآورد می‌شود. جوجه‌های به‌دست‌آمده اکنون نزدیک به یک سال سن و شرایط مناسبی دارند.»

قرینشی با اشاره به تجربه جهانی در این زمینه می‌گوید: «کشورهایی مانند آلمان، انگلیس و به‌ویژه اسپانیا در زمینه تکثیر این گونه تجربه‌هایی دارند. با توجه به اینکه این پروژه برای اولین بار در ایران اجرا می‌شود و با همراهی کارشناسان دانشگاه شهید بهشتی به عنوان

حسن قرینشی، معاون محیط زیست طبیعی اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان غربی، در گفت‌وگو با روزنامه ایران وجود این چهار پال را نشانه موفقیت پروژه اعلام می‌کند. قرینشی درباره آخرین وضعیت پروژه تکثیر و پرورش میش مرغ می‌گوید: «پروژه تکثیر این گونه در اسارت از سال گذشته آغاز شد. اولین گام ما ایجاد زیرساخت‌های لازم برای راه‌اندازی مرکز تکثیر بود. البته به دلیل شرایط موجود، هم‌زمان با تکمیل زیرساخت‌ها، فرآیند تکثیر را نیز آغاز کردیم و ریسک این کار را پذیرفتیم.»

او می‌افزاید: «خوشبختانه نتایج

چگونه مردم اردبیل گنجینه صفوی را از غارت خارجی نجات دادند؟

چینی‌خانه اردبیل، موزه اخلاق جمعی یک ملت

یادداشت

نورالله مرادی

پژوهشگر و کارشناس رسانه

چند سال قبل فرصتی پیش آمد تا یک نیم‌روز در مجموعه جهانی و کم‌نظیر شیخ صفی‌الدین اردبیلی، به تماشای و تعمق در هنر و فرهنگ ایرانی بنشینم؛ فرصتی مغتنم که ساحت جدیدی از عمق فرهنگی مردم کشورم را برابرم گشود.

مجموعه تاریخی شیخ صفی‌الدین اردبیلی که به ثبت جهانی رسیده است، شامل بناها و مقابر سلاطین صفوی است و سیرت‌طور معاری ایران در ادوار مختلف تاریخی را به نمایش می‌گذارد. موضوع این یادداشت، یکی از چندین بنای مستقل این مجموعه کهن و باشکوه، یعنی بنای معروف «چینی‌خانه» است. این بنا به دستور شاه عباس صفوی احداث شده است؛ عده‌ای طراح آن را شیخ بهایی می‌دانند و برخی نیز بر این باور تردید دارند.

اما هر چه باشد، این بنا، هم از حیث معماری زیبا و چشم‌نواز است و هم از حیث اشیای موزه‌های نفیس درون آن. با این حال، آنچه بر هر دو خصوصیت این بنا چرچش دارد، نکته‌ای بی‌نظیر از فرهنگ دوستی و وطن پرستی مردم اردبیل است که در ادامه به آن خواهیم پرداخت.

وقتی از پله‌های صحن اصلی مجموعه عبور می‌کنیم و قدم به تالار چینی‌خانه می‌گذاریم، گویی زمان در زیر طاق‌های بلند و ظریف این بنا متوقف شده است. اینجا تنها یک موزه نیست؛ اینجا تالار بی‌نظیر هنر شرق دور با غیرت بومی مردمانی است که تاریخ را در امن‌ترین جای خانه‌هایشان زنده نگه داشتند.

جادوی خاک

ویرترین‌های موزه چینی‌خانه مملو از ظروف چینی قلم‌آبی، ساخت کشور چین به سفارش شاه عباس صفوی است. آنچه در این تالار می‌بینیم،

محصول یکی از پیچیده‌ترین فرآیندهای صنعتی قرون گذشته است. ظروف «قلم‌آبی» از نظر علمی به عنوان «سرامیک‌های سخت پخت» شناخته می‌شوند. تفاوت بنیادین این چینی‌ها با سفالینه‌های معمولی، در ماده‌ای است به نام «کائولن» است. این خاک بر خلاف رس عادی، حاوی مقادیر زیادی سیلیکات آلومینیوم است که اجازه می‌دهد ظرف در دمای ۱۳۰۰ تا ۱۴۵۰ درجه سانتی‌گراد پخته شود. در این دمای بالا، ذرات خاک دچار فرآیند «ویتریفیکاسیون» (شیشه‌ای شدن) می‌شوند؛ به همین دلیل، این ظروف وقتی مورد ضربه قرار می‌گیرند، صدایی فلزی و رنگ‌وار دارند و بدنه آنها به قدری متراکم است که حتی بدون لعاب هم در برابر آب نفوذناپذیرند.

آبی محمدی یا آبی مسلمانی
در زبان چینی به این رنگ‌ها «آبی محمدی» می‌گویند. سال‌ها قبل در درس «هنر چین و خاور دور»، خانم دکتر دانش پورپور، چین‌شناس و استاد برجسته دانشگاه تهران، از وجود واژه‌های فارسی در زبان چینی برایمان می‌گفت و از تأثیرات عمیق فرهنگ ایرانی در چین، یکی از بارزترین موارد این تأثیرگذاری، لریزه و ضربه محافظت کرد.

همین رنگ آبی ایرانی بود. رنگ آبی عمیق ظروف معروف به «قلم‌آبی»، حاصل «اکسید کبالت» است. در دوران سلسله «مینگ»، بهترین کبالت جهان از معادن ایران (به‌ویژه قمصر کاشان و انارک) به چین صادر می‌شد. چینی‌ها به این رنگ‌دانه گرانبها «آبی محمدی» یا «آبی مسلمانی» می‌گفتند. ویرترین‌های موزه، محصول این پیوند فناورانه میان دانش پخت چینی و مواد اولیه ایرانی هستند؛ گویی این ظروف پیش از آنکه هدیه شوند، نیمی از روحشان ایرانی بوده است.

تاریخچه تالار و مجموعه شاه‌عباسی

این تالار در سال ۱۰۱۱ هجری قمری بنا شد. شاه‌عباس برای نشان دادن ارادت خود به جدش، مجموعه‌ای شامل ۱۱۶۲ قطعه چینی نفیس را که از امپراطوران چین هدیه گرفته بود، وقف این آستانه کرد. معماران برای نگهداری این ظروف، شیوه خاصی را ابداع کردند: دیوارهایی با حفره‌های متناسب با شکل هر طرف که به «تنگ‌بری» معروف شد. این طراحی نه تنها جنبه تزئینی داشت، بلکه ملاحظات ایمنی را نیز دربرمی‌گرفت تا از ظروف در برابر لریزه و ضربه محافظت کند.

هجوم به اردبیل

اما آزارش این تالار لاجوردی در بهمن‌ماه سال ۱۲۰۶ خورشیدی (فوریه ۱۸۲۸ میلادی) به ناآرامی گرایید. این زمان، مصادف با ماه‌های پایانی جنگ دوم ایران و روس و در آستانه امضای عهدنامه ترکمنچای بود.

ارتش روسیه تزاری به فرماندهی ژنرال «ایوان پاسکویچ» به سمت اردبیل پیشروی کرد. پاسکویچ علاوه بر فنون نظامی، با آثار فرهنگی و تاریخی هم آشنایی داشت. او خوبی از ارزش گنجینه شیخ صفی‌الدین آگاه بود. پاسکویچ به یکی از ژنرال‌های تحت امرش به نام «سوتولن» دستور داد تا پیش از امضای نهایی عهدنامه، گنجینه کتابخانه و چینی‌خانه را تصاحب کند. در جریان این غارت سازمان‌یافته، بیش از ۸۰۰ قطعه چینی نفیس و بیش از ۴۰۰ نسخه از نادرترین کتاب‌های خطی (که برخی از آنها تک‌نسخه بودند) بار ارباب‌ها شده و به روسیه تزاری فرستاده شدند. امروز، بخش بزرگی از آن ملتی را در بغل گرفته بود و به‌عنوان امانت‌ی ملی، از جان عزیزترش می‌داشتند.

با پایان یافتن جنگ و خروج نیروهای روس، اتفاقی افتاد که جوهر شرافت مردم وطن دوست و بی‌مانند اردبیل را نشان داد. مردم داوطلبانه و یکی پس از دیگری، صندوق‌ها و بقیچه‌هایی را

حماسه اخلاقی مردم اردبیل

در میانه این غارتگری نظامی و

فرهنگی، آنچه پراهمیت است اما شوربخانه کمتر به آن پرداخته شده، واکنش مردم اردبیل بود. وقتی خبر هجوم به بقعه پیچید، مردم محلی که می‌دانستند این ظروف نه دارایی شاه، بلکه بخشی از هویت و آبروی شهر و کشورشان است، دست به اقدامی بی‌نظیر زدند.

مردمی که در بوجوه جنگ حتی نان شیشان در خطر بود و سایه چکمه‌های قوای بیگانه را بالای سر خود می‌دیدند، به جای فرار، به سمت بقعه شتافتند. آنها با کمک خادمان وفادار آستانه، آنچه را که توانستند از چینی‌خانه خارج و در امن‌ترین نقاط شهر و خانه‌هایشان پنهان کردند.

این چینی‌های ظریف، به جای آنکه به دست بیگانگان به بقعا برود، در خانه‌های گلی، میان ششدری‌ها پنهان شدند. هر خانه‌ای که تکه‌ای از این چینی‌ها را در آغوش داشت، گویی آبروی یک ملت را در بغل گرفته بود و به‌عنوان امانت‌ی ملی، از جان عزیزترش می‌داشتند.

با پایان یافتن جنگ و خروج نیروهای روس، اتفاقی افتاد که جوهر شرافت مردم وطن دوست و بی‌مانند اردبیل را نشان داد. مردم داوطلبانه و یکی پس از دیگری، صندوق‌ها و بقیچه‌هایی را

تالار چینی‌خانه، بنایی

است که بر

سنتون‌های

«اعتماد»

استوار

شده است؛

جایی که

نماد غیرت

و حمیت

ملی است.

چینی‌خانه

جایی است

که هر ایرانی

باید آن

را ببیند؛

هم از باب

زیبایی‌های

کم‌مانندش

و هم به پاس

قدردانی

از نیاکان

امانتداران